

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. avgusta 1895.

Politiški oddelek.

Dr. Bleiweisa politika.

Naša katoliška stranka se lasti ob raznih prilikah, kadar hoče zase delati reklamo, dr. Bleiweisa in z nekaterimi iztrganimi stavki iz „Novic“ skuša dokazati, da se drži politike dr. Bleiweisa. Sicer je vsakemu, ki se je kdaj pečal s časnikarstvom, znano, kaj se vse da dokazati, če se trgajo stavki iz kakega spisa in po tem po svoje zavijajo. Skušnja nas je že poučila, da so v tacih stvareh mojstri gospodje naše katoliške stranke.

Če je dr. Bleiweis bil za to, da se duhovščina ne odriva od politike, se iz tega še nikakor ne sme sklepati, da bi odobral sedanjo politiko katoliške stranke. Sicer pa tudi sedaj nobena stranka ne brani duhovščini pečati se s politiko, samo da se drži v dostojnih mejah. Seveda zato pa nismo, da bi morda jedino škofje odločevali politiko in zato pa tudi pokojni dr. Bleiweis ni bil.

Razmere ob Bleiweisovem času so bile pač drugačne, kakor so sedaj. Duhovščina je bila izimši nekatere višje gospode, ki se pa s politiko niso pečali, za slovensko narodnost naravnost naudušena. V drugih omikanih stanovih je pa tedaj bilo nemčurstvo še bolj razširjeno. nego je sedaj. Naravno je torej, da se je dr. Bleiweis opiral na duhovščino. Ob tedanjih časih pač ni bilo duhovnika, ki bi bil narodnost proglašal za poganstvo, kakor se je pa to pozneje zgodilo.

Baš v narodnih vprašanjih je bil dr. Bleiweis neizprosljiv in baš v tem oziru ni zaostajal za tedanjimi Mladoslovenci. Tudi se ni bal spregovoriti odločne besede proti višjim cerkvenim dostojanstvenikom. Ko je bil kanonik Zavašnik nekaj ukrenil v ponemčevanje šol, se je dr. Bleiweis takoj oglasil v „Novicah“, da si se je tedaj po Ljubljani govorilo, da je kanonik se ravnal po želji knezoškofovi. Glasilo naše katoliške stranke se pa ne upa pošteno prijeti gospoda prošta dr. Klofutarja, ker v deželnem šolskem svetu s svojim vplivom pospešuje nem-

škutarjenje po srednjih šolah. Dokler tega ne storite, nikar se ne sklicujte na dr. Bleiweisa. Dr. Bleiweis se je vedno potegoval, da se vpelje vsaj za polovico predmetov slovenski učni jezik do najvišjega razreda na vseh ljudskih šolah na Slovenskem. Naša katoliška stranka se pa v resolucijah katoliškega shoda te stvari niti dotaknila ni. Njene želje ne sezajo dalje, kakor da se osnuje katoliška gimnazije v Ljubljani; v katerem jeziku naj se pa poučuje na državnih šolah, to jej je pa vse jedno. Vendar je to za nas Slovence glavna stvar, kajti naj se osnuje tudi katoliška gimnazija v Ljubljani, bode se večina slovenskih sinov vendar le šolala na državnih srednjih šolah.

Največja želja pokojnega Bleiweisa je pa vedno bila, da se osnuje slovensko vseučilišče v Ljubljani, a na katoliškem shodu, kjer se je po zatrditvi glasil katoliške stranke same delal program za vse bodoče njeno politično delovanje, se je pa dajala prednost nemškemu vseučilišču, ki naj se osnuje v Solnogradu, pred slovenskim vseučiliščem v Ljubljani. Če je dr. Bleiweis bil naudušen za absolutno narodnost, ob katero se naša katoliška stranka dandanes toliko spodtika, ne vemo, a tako naroden je bil, da se mu v tem pač more malo kdo primerjati na Slovenskem. Bil je neizprosen v tem oziru. To je tudi pokazal ob začetku Taaffejeve vlade. On je tedaj bil jedini, ki ni hotel podpirati nove vlade, ako odločno ne pokaže svoje naklonjenosti Slovencem. Zahteval je, da naj slovenski poslanci ne pojdejo v deželni zbor, v katerem je bila nemška večina, ako ga vlada precej ne razpusti. Drugi poslanci niso bili za tako odločno postopanje. Dr. Bleiweisa s tega časa zares ni bilo več v deželni zbor.

Potem si lahko mislite, da bi dr. Bleiweis gotovo ne bil vstopil v tako koalicijo, v kakoršno je naša katoliška stranka na Dunaji. On je vedno trdil, da z liberalizmom ni mogoča nobena sprava in da je mož prav imel, je pač pokazala zadnja koalicija na Dunaji. Zaradi svojega nasprotja liberalizmu, pa dr. Bleiweis se vendar ni nikdar obotavljal podati sprave tisti slovenski stranki, ki se ni

popolnoma vjemala ž njim. To je pač najboljši dokaz to, da se je bila napravila sprava po dr. Costovi smrti. Pokojni vodja slovenskega naroda je dobro spoznal, da razcepljenost v narodnem taboru je le v korist našim narodnim nasprotnikom.

Vedno je pa dr. Bleiweisa vodila želja po zjedinenji Slovencev v jedno politično celoto. Tudi v tem se naša katoliška stranka loči od njega, da o zjedinenji Sloveniji sploh več ne govori. Vsaj je deželni glavar Detela že opetovano govoril o kranjskem narodu in tako se postavil na nemčursko stališče, ki so tudi hoteli ločiti Kranjce od ostalih Slovencev. Ko bi mož bil le jedenkrat govoril o kranjskem narodu, bi lahko rekli, da se je le zarekel, a tako pa moramo reči, da je to storil z očitnim namenom.

Iz povedanega je pač vidno, da je naša katoliška stranka zatajila več bistvenih točk dr. Bleiweisovega narodnega programa in se nima nanj nobene pravice sklicevati. Ko bi katoliška stranka se držala starega slovenskega programa, bi se gotovo nikdar ne bila sprla s Svetcem, kateri je bil prijatelj dr. Bleiweisa in je gotovo izmed vseh sedaj živečih Slovencev najbolje poznal mišljenje njegovo in se tudi dosedaj njegovim načelom ni izneveril. Prav lahko rečemo, da bi ne bilo sedaj razpora na Kranjskem, da se katoliška stranka drži zares načel dr. Bleiweisa. Podobnega prepira kot je pa bil mej Mlado- in Staroslovenci se pa ni bati, ker so se od tedaj politične razmere bistveno premenile.

Politični pregled.

Grof Coronini. — Ko so Italijani grofu Francu Coroniniju obrnili hrbet, skuša Slovence pregovoriti, da bi ga volili, da zopet deželni glavar postane. Ponuja se za kandidata v tolminskem okraju. Slovenci si jako prizadevajo, da njegovo izvolitev preprečijo. Sedaj so v goriškem deželnem zboru imeli Slovenci in Italijani jednako število glasov. Ko bi pa v tolminskem volilnem okraju bil izvoljen grof Coronini, bi Italijani imeli jeden glas večine in to večino bi gotovo najbrezozirneje izkoristili. Sploh bodo letošnje volitve na Goriškem jako važne. Slovenci hočejo nekatere prijenljivejše može zameniti z odločnejšimi, kar je tudi želeti. Dosedaj je deželni odbor uradoval izključno italijanski, če tudi sta bila v njem dva Slovence. Tržaško namestništvo pa že porablja ves svoj vpliv za Italijane, posebno za grofa Coroninija. Upamo, da se Rinaldiniju ne posreči, da bi Slovence spravil v manjšino.

Dunajski Čehi. — Liberalci in protisemitje si jako prizadevajo, da bi pri občinskih volitvah dobili Čehi na svojo stran. Bivši župan jih je vabil na jednem shodu, Schneider na drugem. Čehi pa nimajo nobenega zaupanja niti v liberalce niti v protisemite, temveč od obojih zahtevajo, da naj le jasno povedo, kaj bodo storili za Čehi. Posebno naj se zavežejo, da mesto osnuje češko šolo na Dunaji. Tega pa nečejo storiti in zatorej Čehi ne bodo volili niti liberalcev niti protisemitov, temveč pustili naj le samo pri ožjih volitvah izvojujejo boj. Nemški časopisi se jako čudno zvijajo, danes pojo hvalo Čehom, jutri pa proti njim grozno zabavljajo. Tako je graška „Tagespost“ hvalila češko svobodoljubje, a par dnij pozneje, ko je zvedela, da vse hvalenje Čehov dunajskih ne omeči, je grozno zabavljala proti njim in pozivljala vse dunajske Nemce na boj proti njim.

Nova vlada. — Badeni že poprašuje razne osebe, če bi vstopile v njegovo ministerstvo. Levičarji se boje, da bi jih ne prezrl pri sestavi vlade in mu že prete z opozicijo, ako od njih nikogar v vlado ne pokliče. Vendar se Badeniju levičarjev ni preveč bati. Večina levičarskega kluba nima poguma za resno opozicijo, ker se boje razpusta državnega zbora in pa volilne reforme. Posebno se pa levičarji boje, da ne bi sekcijski načelnik Witteck postal prometni minister. Misli se namreč osnovati novo prometno ministerstvo. Priporočajo zatorej, naj se za prometnega ministra imenuje predsednik državnih železnic Bilinski. Witteck je vsem židom trn v peti, ker je za podržavljenje železnic in to zna tako izvesti, da židje pri tem ne obogate. Bilinski je pa bolj naklonjen velikemu kapitalu in bi židom najbrž ne kratil zaslužka, ter se sploh v tacih vprašanjih tako ne spozna, kakor Witteck.

42. nemški katoliški shod pričel se je minolo nedeljo v Monakovem. Cerkve in glavne ulice mesta so v zastavah. Nad tritisoč tujcev je došlo mej temi skoro vsi voditelji centruma državnega zbora in bavarskega deželnega zbora. Za predsednika so volili pravosodnega svetnika Müllerja iz Koblenca. Dosedaj je došlo 7 nadškofov in škofov mej temi nadškof solnograški. Došli so tudi misijonarji iz Afrike in Amerike in zastopniki katoliških zavodov iz Pariza. Shod broječ nad 3 tisoč udeležencev je otvoril grof Preysing. Predsednik Müller je v svojem pozdravu poudarjal, da je namen katoliškega shoda delovati na to, da se odstranijo vse nevarnosti, ki prete cerkveni papeževi prostosti. Shod ima torej pred vsem tudi svetovno-politični značaj. Da pa shod preveva strogo nemško-državni duh je posneti iz tega, da je govornik Rump se spominjal jubileja zmage Nemčije nad Francijo 1. 1870/71 in je slavil cesarja Viljema kot mirovnega kneza.

Španija. — Že v normalnih mirovnih časih jako zmedene razmere, ki vladajo zadnji čas v Španiji, so se vsled ustaje na Kubi, za katero vlada toliko žrtvuje, odločno poostriale. Prebivalstvo se je na mnogih krajih uprlo temu, da bi se odposlale nove moči na Kubo. Hujska se k splošnemu uporu Španjska vlada se sicer zanese na zvestobo svoje armade, a je vendar vsled tega storila vse potrebne korake, da v kalu zamori ta nemir. Če je pri Španjcih prišlo do tega, ni nič čudnega. Doma pomankanje in sedaj naj bi še to malce, kar še imajo žrtvovali, za negotovo daljno Kubo.

Armenija. — Znane so homatije v Armeniji. Anglija, Rusija in Francija zahtevajo od Turčije, da se ondi razmere uredi. Turčija se tega brani, češ da bi bila potem prikrajšana. Po najnovejih poročilih hoče Anglija z vso ostrijo nastopiti proti Turčiji. Poroča se, da je angleški poslanik carigranski dobil povelje, da s pomočjo angleškega brodovja stori vse korake proti Turčiji, katere smatra za potrebne. Francija in Rusija hočeta se pri tem vesti nevtralnno, a brezdvomno bi bilo potrebno, da vse tri velevlasti nastopijo odločno proti Turčiji in jo prisilijo zgrda, da dovoli ureditev razmer v Armeniji. —

Kitajska in Anglija. — Vsled znanih napadov Kitajcev na evropske misijonarje ondu je Anglija možato stopila na noge in zahteva strogo kazen za napadalce. Zahteva celo od Kitajske, da morata pri obravnavah biti navzoča konzula Anglije in Združenih držav ameriškanih, ki bota takorekoč nadzorovala, da napadalci ne odidejo zasluženi kazni. Kitajska se je prvotno temu vpirala, a se vsled energičnega nastopa Anglije udala. Tudi sicer je angleška vlada sklenila vse potrebno vkreniti v varstvo tujcev v Kitajski. Zasel bo angleško brodovje nekatere kitajske luke in če treba bo celo moštvo izkrcalo. —